

КОВЧЕГ

Царь Лѣдъ играетъ въѣсленна Кивотъ гдѣнь

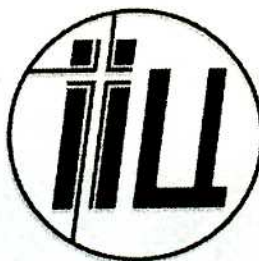
IV

КОВЧЕГ

*Науковий збірник
із церковної історії*

IV

Інститут Історії Церкви
Українського
Католицького Університету

Institute of Church History
Ukrainian
Catholic University

Українська комісія
порівняльної церковної історії

Ukrainian Commission
on Comparative Church History

КОВЧЕГ

Науковий збірник із церковної історії

Число 4:

ЕКЛЕЗИЯЛЬНА Й НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ ГРЕКО-КАТОЛИКІВ ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ

Відповідальний редактор
Олег ТУРІЙ

ВИДАВНИЦТВО
УКРАЇНСЬКОГО КАТОЛИЦЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ЛЬВІВ 2003

УДК 281.5 + 94(477)

Ковчег. Науковий збірник із церковної історії / За ред. о. Бориса Гудзяка, Ігоря Скочиляса, Олега Турія. – Число 4: Еклезіяльна й національна ідентичність греко-католиків Центрально-Східної Європи / Відп. ред. Олег Турій. – Львів: Видавництво Українського Католицького Університету 2003. – 352 с.

Kovcheg. A Scholarly Journal of Church History / Editors: Fr. Borys Gudziak, Ihor Skochylias, Oleh Turij. – Volume 4: The Ecclesial and National Identity of the Greek Catholics of Central-Eastern Europe. / Chief Editor: Oleh Turij. – Lviv: Ukrainian Catholic University Press, 2003. - 352 p.

Редакційна колегія:

о. Борис ГУДЗЯК, Ігор СКОЧИЛАС, Олег ТУРІЙ

*Публікації цього числа Інститут завдячує добродійній допомозі
д-ра Гайнріха Брукнера (Німеччина)*

*У збірнику використано ілюстрації з книги:
Гравюры Францыска Скарыны. Мінск 1972.*

© 2003 Інститут Історії Церкви УКУ
Усі права застережено

ISBN 966-7034-42-9

ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКА ЦЕРКВА ТА УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ У ГАЛИЧИНІ

Сьогодні в Україні, принаймні серед науковців, вже якось не прийнято говорити про «уніятів як лютих ворогів українського народу» чи «агентів Ватикану й міжнародного імперіялізму», хоча в деяких колах подібна риторика ніколи не переводилася. Натомість, не бракує популярних і науковоподібних промов і писань, у яких теза про «провідну роль Греко-Католицької Церкви в українському національному відродженні» перетворюється мало що не в нову догму на кшталт іншої «провідної ролі», закріпленої 6-ю статтею Конституції «покійного» СРСР. З одного боку, й справді, як писав відомий православний український історик Дмитро Дорошенко, «коли щось зберегло українську народність у Галичині від повної асиміляції з елементом польським, то це Греко-Католицька Церква з її східним обрядом»¹. А з іншого – така констатація аж ніяк не виключає інші, «незберігаючі» та «неукраїнські», варіанти співвідношення між церковно-обрядовою (чи еклезіальною) та національною ідентичностями.

Моя ж головна теза, яку я відразу хотів би задекларувати, а потім – проілюструвати на кількох конкретних прикладах (головно з періоду «Весни народів» у середині XIX ст.), полягає в тому, що роль Унійної Церкви у формуванні власне *української* національної самосвідомості та розвитку *українського* національного руху аж ніяк не впливала із внутрішньої сутності самої Церкви як духовної інституції чи з характеру церковної унії, яка від кінця XVI ст. пов'язувала цю Церкву із Римським престолом і західнохристиянським світом, а тим більше не була наслідком її власного – осмисленого й цілеспрямованого – бажання таку роль відігравати. Приналежність до унії в окремі історичні періоди і за певних обставин була лише одним із (далеко не головних) чинників, які визначали національну тотожність українця. Іншими словами: далеко не всі українці були і є греко-католиками, як, рівно ж, далеко не всі греко-католики вважали і вважають себе українцями.

«Руська віра» і унія

Вартує нагадати, що конфесійний поділ, який виник у Київській митрополії внаслідок укладення Берестейської унії, хоч і спричинився до формування модерної української нації, саме заперечення, а не прийняття унії було її формуючим чинником, що особливо проявилось в період козацьких повстань

¹ Д. І. Дорошенко. *Нарис історії України*. Львів 1991, с. 492.

